

СВЕКЛА ДУКХАГІА

Урус-Мартана района «Горец» яхача совхозе 1175 гектара тла дика хыйктай шекара свекла. Хланзалехья гучадаьнад 250—300 центнерла кизига тла йоацаш хлара гектара тла свекла йоакхгархилар.

№ 3 отделенера Муслаев Хамиди зеноцара кхъахьгамхой 200 гектар долча лавтан хлара гектара тла планак 180 центнер свекла яккха езаца. 400 центнер яккха лархлала ба. Цу совхоза № 5 йолча отделене свекла дика хурхиларх теша ба кхъахьгамхой. Агротехнико яхача тайпара Гудлак дарак хыйктай свекла «Горец» яхача совхозе.

Кхъаста дика болх барца белгалына и П. Малеев кулгалду зено. Осар доацаш 50 гектар свекла цена делларца хлара гектара тла 470

центнер яккха дерх. Цул вога лелац 2-ча отделене Бардукаева йаинас кулгалдеча зено болх а. Иштта дика кхъахьгамхой йоацаш хлара гектара тла свекла йоакхгархилар.

Хланз совхоза свекла лелараш свекла чузгара чоагала кийчлуш ба. 15—20 ди далалехья свекла чу а ийча пачахьалкхенна длаенна болла дага ба кхъахьгамхой. 15 комбайн хургия свекла чузгара болх беш. Хлара комбайнера ховш да ше болх бе беза лавтан дакха.

Шенар доакхача заводо ший транспортца дауварг йолаш а свекла. Цудуха цу завода кулгалдонна план а оттал, ший лавтан свекла длазга арголаш болх бе беза.

З. ГЕЛИСХАНОВ, собкор.

ШУРА ДУКХАГІА ЯКБХА ТОРОНАШ Я

Партер правительстван укх тлехьарча хана кхъаста боккха теркам тлабихит доахан продуктш вай мехка дукхагала хилийтара, царца кхъахьгамхой ховшаш кхоачашдара. Тха фермера коллектив укх декхарах кхоачашде герт.

Каст-каста тхой красни уголке влашагдетталу тхо, деттача доахангара дукхагала шура йоакхгархилоа наькыш лех, республика дикагала йолча фермай балха опыту йомаю. Цу гулакхо новкостал дуч доахан ладараша шой хьокхамаш ланхдара. Масала, дахача дизаца шера тха ерригача ферма 85 беттача латтагара 106807 килограмм шура яккхалар. Укх шера ворх бетта цу доахангара хлама ца эшшаш 90000 килограмм яккхалар. Царех 70000 килограмм пачахьалкхенна длаеннай. Бакьда, укх хьокхамаш кхы а ланхалгала хилийтара, шура дукхагала яккхара тха торонаш ил аьлча бакьдац.

Укх шера на бола ялаташ чуйча доаллашхья а дика лавташ ах кийч а даь доакхара лархлала хьаькхаш длаийнай оаха. Укх хланз ланхьеннай.

Бакьда, кизига пайда лу цар тха ферманна, хлана аьлча дикагала хурголчча тайпара влаштлехьадакха оаха царца доахан кхоабилга.

Цу хланз хьалтланынча синача хьаькхашта юкье длачу а лехаш доажаду оаха детта доахан. Дукхагала яраш когаш тлабеташ йоаю. Пайданега хургар, нагахь санна доахан отараша дла а оттадаь хьаька а доахаш оаха царца моша хьаькхаш хьаьтлауваре. Бакьда, колма торо яц из гулакш иштта влаштлехьадакха: дукхагала йолча машиннаш гюжа доакхара лалашдеча болх беш я, силосни комбайн а яц, йол хьокха машинна еха латт. Цудуха дла а лехаш доажаду оаха доахан. Юкьера лархлала дийнахь дерригача доахангара 450—460 килограмм шура йоакх ферме. Тха торонаш диллача из кизига да. Нагахь санна детта доахан базашка кхоабаргдолаш колхоза правлене гулакш влаштлехьадакха дикагала хургар тха хьокхамаш.

Н. МАМИЕВ, Сунженский района «Заветы Ильича» яхача колхоза ферма завдушчи.

ІА ГАБНА ДАЦ..

Іа гаьна дац. Хланз доаханна Іана кийчо яр — кертгара декхар да.

Цу гулакша уйла еш а, хланз шой махулла сикхлала доакхара лалашдеча а ба Первомайский района дукхагала йолча колхозий кхъахьгамхой.

Шерипова Церахча колхозе (председатель нов. Мамилон) хлама ца эшшаш доакхара лалашдеча задан кхоачашьяй. Дукхагала дола ча, йол фермашта юкье хьаьтла а эа арлаш дав йооттадаь. Базашта ремонт е болабениаб колхозхой.

Бакьда, иштта лелац из болх массанахья а. Нов. Хайрова кулгалдеча «Заря» яхача колхозе укх шера лангара даха длаш дукха хьаьбаш да. Конторе хьалтеша доакх цар Давьен иззад дукх, шура длаургда аьнна тлаиццаш социалистически декхара. Шой торонаш текхачул тлехьагала мара деннадац колхозхой из деа доц. Хьалхарча ах шера шура длаларца

план кхоачашьяй колхозо. Шу йнстедалехья кхувургда тха план кхоачашье, — йоакх председател.

Бакьда, укх шой дешаш гулакша кхоачашдара доаггала тайпара деш хлама-м дац цига. Хланз а заданех 4100 центнер гюжа доакхара лалашдеча 200 центнер чан йол мара влаштлехьадакха, кизига хьаьтлаз доакхара базашта юкье. Силоса лархлала моша хьаькхаш хьаька болабениаб. Колхоза кулгалхой сенга хьаькхаш, мича хьара новкостал дара доахаш ба ховш дац.

Цу тайппара мела лел доаханна Іана кийчо елга «Дружба» яхача, «Ленина» церахча колхозашка а.

КПСС райком, райисполком декхарийла я кхы ха дла ца а йохниташ доахан доаггала тайпара лангара дахара кийчо яра кхъахьгамхой барцагбача.

М. ГАНИЕВ.

Эггара саготагІа дар — доакхара лалашделга

Дукха ха я «Ингушский» совхоза кхъахьгамхой на бола ялаташ чуйча баьнна. Хлама ца эшшаш аьха даьнна лавташ. Шозлагла длаийна хьаькхаш хьан шецца ланхьеннай. Мукхьаьнай юртбоаха техника, автомашинаш, болхлой. Хланз эггара саготагІа дар — беррига низ хьаьбашта Іана кийчо яра тлабихитлала да. Иштта йоакх совхоза кулгалхоша а.

Укх дешаш гулакша кхъахьгамхой хайр тхона совхоза Долакоарча отделене ферме длакхьаьча. Ийса а бограмаха хьалда дукха аьлен чан арлаш латт базашта юкье тонахь карт а яь. Гуш да цигара доахаш леладераш шой балхаш дог лаваш болла. Вордашца а машиннаш а хьаьтлаувараш латт гюжа доакхара.

Хланзехья арлаш а даь ферма коа йооттаьй 3780 центнер дика йол, 9000 центнер совгІа ча. Ца хадлаш лалаштеш латт силос. Хьаьд-диднахь лавтагІа деллац 300 тонн мошача хьаькхий доакхара.

Мел силос чуйолла влаштлехьадарга шу укх шера? — хетт оаха отделене управлющеге н. Гуноевга. — Оаха делхар тлаиццад 24000 тонн лалашье, аьнна. Бакьда, из дукхагала хилийтара торонаш я тха. Хлара гектара тла оаха лийрхлал дукхагала чуй силос.

Иштта теркам тлабихитта кийчеш укхача доахан чулатта помешен а. Чуйолла цемент наькыш доахаш, хьаьш тоадеш, топар хьаьхаш боакх болхлой. Царна эшар лалашдеш ба отделене кулгалхой а.

Оахон дукха ха йоацаш хьаькхаш карара нара тла Це байракх тхой фермера дла на хьаьтла хьожаргда тхо, — йоакх ферма болхлоша.

Цу тайппара мела хурга из болх совхоза кхыча отделенека а яхаш дар тхо. Бакьда, гучадаьнна тхона боахам хургбола беша хилар.

Ланхьа бийчаца боахама гаьна, йоацаш улл Инаркье (цхъоалагІа отделене). Юрта йнстте улл хьаьбаш ферма. Тхо

цига дладоллаш совхоза цхъа-болча кулгалхоша йоакх, цига хьаька а деац шу. Шоашта мамогта Іана кийчо еш ба цигара нах. ГІалат кордоагІагІа дац.

Дукха — корадир вІалла а ла мегардоаца гІалаташ. Укх кхъаьд-дид шера ремонт ца йнча санна латт базаш. Ийшаг долабакхаш ийш йоацаш деац. КІоагаш доакх, укх тоадеш саг вац, я из болх дла маца болаберга ховш а дац.

Укх шера басты хьалтеш йолаь 150 бежана лархлала база ланаш хьалдоттарал совгІа кхы кулг ца тоах латт хланз а. Из хьалтеш, аьнна баькха болхлой материалаш а йоацаш дукхагала йолча хана йохаше а баьге длауш. Лоаццаш аьлча, Инаркьерча нах дукха уйла яц шой доахан лертгІа лангара дахара.

Кхы дикагІа лел ала йнш яц цига доакхара лалашделга а. Укх шера дукха эзараш тонахь йол, ча, моша доакхара лалашдеш аьнна лархлал отделене. Бакьда, хьаьгучох лархлал каьхата тла дусаргда. Тахан пар лалашдеш — 1200 центнер совгІа йол 6820 центнер чан мара дац.

Кхашка да тха гюжа доакхара. — йоакх цигарча бектхьаьмерча болхлоша. Хланз хьаьтлаувараш доакх тхо.

Из бакьдац, 10—12 августа цхъа аьла машина хьаьтлаенал ферме. Кхашка а «Кизига да доакхара. Деррига влашка тлаха а заданех хила деацох ах а хургад. Отделене базашта юкье латта эманга кхъа арлаш тоагІагІа доаханна.

Силос мамогта дукхагІа ца кийчой Іалаьмате хала хургда доахан лангара даха, — йоакх отделене управлюще н. Каргоева. — Силоса «ІагІа» деац тха.

Хьожаргда вай укх силоса «ІагІа мшта тал».

Ферма 50 метр хиллац мара гаьна дац силос чуйохка кІоагаш. Цига болх беш я «ДТ-54», «Велорус» яха

трактораш. КІоага юкье саг вац, чуйинна керда аьта хьаькхаш юах доакха доаханн фийгаш лехьаш йоакха гІаьаши мара.

База юкье йинне вика улл ши саг.

— ХІана латт шун болх сещ, кхъахьат ма даьннадид? — хет оаха.

— ВоллахІа, — йоакх тракториста Хутиев Салман, — сон-м кІордадаь укхач болх а ца беш вика алла. Шофераш хлама даа баха дукха ха я. Кхъаьд-дид саьхат доакх цар юкха ца боагІаш. Тахан юкхьанна а дац ар-м-ч.

Машинаш йоацаш болх ца беш кхай тла латт силосни ши комбайн а. Гуш вац управлюшчи, ферма завдушчи, зоотехник. Укх мичаб сага хац.

Цудуха дизац балха 5 дийнахь 45 тонн хиллац мара силос лавтагІа еллацц отделене. Натурни районера хьаьлбаькхача шофераша шой безам болча хана соьит болх, яхаш шоашт тІера бекх банкха гІерт отделене кулгалхой.

Кхы а вога лел из болх совхоза кхъоалагІа отделене. (управляющи нов. Кориков) силосни комбайнаш дукхагІа йолча хана а еха, е машинаш ца тоах сец латт. Масала, тхарейдхой бригада цига йолча дийнахь цхъа комбайн делкыйна ха хьаьтлаоттац сец лавташ машинаш йоацаш.

Из болх иштта мела лелитта йнш яц, кхъаста цу отделене, хлана аьлча гюжа доакхара кІеьзига да цига. Нагахь санна дукхагІа силос лалаш ца йоаь доахан лангара доахалургдац.

«Сердало» газета рейдхой бригада: А. КОЧЕВА, инспектор-организатор.

Н. ГАНДАЛОВЕВ, плановик. С. ДОСКОЕВ, ВЛКСМ организац секретарь. Н. ПЕШКОВЕВА, доярка. М. ЗАНГИБЕВ, тха собкор.

Юрта боахама ма-шиннаш хьаьтлеш ЛЬОВСКИ ЗАВОДА ПРОДУКЦЕНА ДУКХАГІА КХЪАХЬГАМХОЙ ЭКСПОРТУ. Предприятие арахец юртбоахама культурашта, эне йолча саловалача хламашта духьал кьовсам лавтабу машинаш. ХІаьта кхашка механизировани хьсапе коача минеральни органическни удобреш юкхьа машинаш.

Сурта тла: кердача машиний ОВТ-І (венгилаторни тракторни опрыскат е л а и) Болгаре длаьхьайта кийчье хьалхара парти.

К. Бузынина сурт. ТАСС фотохроника.

СЕЛЬКОРОВСКИ ПОСТО ХОАМ БУ:

Хланззе а йоакхо е еза

Шура дукхагІа яккхара хланз чоагІа лархлала да детта доахан силос, кхьодола доакхара а телаш чуоттадаь хьаьбар. Цу гулакхо боагІаца беша пайда лурга нагахь санна хьаьбаш чуоахна помешенеш тоаь хуле, механизмаша доахан делкыйна хьаьтлаоттац сец лавташ машинаш йоацаш.

Оаха фу даьц цу хьаькхьа? Кхъаьд-дид хьаькхаш директора цн яьлча санна укхачи а енна вай ланхь дийдаьча хьаьх цхъаькх а кхъоачаш а ца деш деррига а детта доахан чуоттадаь кхъоабаргдолаш длаоттадаь.

Кхы цхъаькх а хилча а Іалаьмате во да фермашка хьаьтлаьла наькыш укх гаритарча хана укх тоадегІа аьнна хьаьдаь хлама а дац.

Доаханна массаз а кхъоачам-хиллац доакхара хьаьтлаоттац лавтеш тлехьа йола цхъа трактор мукьагІа хиланза ярьгІа. Хланз силос кийчьеца хана доахан шорта моша доакхара да, цхъаькхьа, дукха ха йнсаьц хьаькхаш шекара свеклан чуэца йолаьла а. Цудуха хланззе цхъаькх а белгалданкха безам ба тха: доакхара тлаоза фермана транспорт хланззе а влаштлехьа цу йоакхке, кхъерам ба балхаш сикхеннача хана тхо доакхара хьаьтлаоттац хлама йоацаш дисар.

Укх шера соахна цу хана яккхачул дикна лохьай шура. Пачахьалкхенна шура длаьлар ах шера план а кхъоачашьяй оаха. Тха балха доакх а тхехар цхъан гІалато. Ханал хьаьла бугле дигар шинараш. Из баьхан долаш Іаьсий а эсал хилар, хьаьта шура а кизига лу. ГІалат-м атта доалар, бакьда хала да-кх из юкха тоаде. Оаха из дувц тлехьаьлаьлаьла хана цунах лораделча, кхы ца далиттача тхашта бакьаьха хетандаь.

Хланзалца лертгІа терко яьц тха ферме доахан фу тоадара. Тхогара доахан дукхагІа дарах фу доацаш да (цудуха латтагІа 7—8 килограмм мара шура а яккхач оаха). Мел

ошар да доахан фу тоадара. Во лелаьц искусственни осемени-ни яра болх. Дикача фух йолча бугІай спермаца ю осемени. Иштта хьаьнна Іаьсий кхьаьр-ца аьхкий лоам дут. Цхъаькхьа цигара юкха цІадаькхача влашгІа кьаьсталац укх. Цу гулакхо племенной болх тоаде а бонитировка яр а юхатет. Цу кхъоачамбоацараша хьаьбаш боахам длаа а тоабара, дтлехьа дукхагІа шура яккхара эща хьалаш лалашдара новкьеро ю. Укх сикха длаьдача деза!

А.С. ТАХАЕВ, «Джалка» совхоза І-ча отделене зоотехник. Н. ЗАЙНБЕВА, З. ШАХИДОВА, К. ДЖАНАРАЛИЕВА дояркаш.

Силоса лархлала хьаькхаш чуоацар яьц ахаран 15-ча августа кхаччалца (планага диллача проценташа) йола

СВОДКА		Силоса чуйолла хьаькхаш	аьха яьц.
Наурски управлени	46	49	
Надтеречни	71	139	
Наурски Шелковской	55	65	
Грозненски управлени	22	22	
Грозненски	31	22	
Ачхой-Мартана	13	11	
Урус-Мартана	12	32	
Советски	—	—	
Гудермески управлени	11	18	
Гудермески	21	42	
Шальа	13	—	
Курчалой	9	35	
Ножай-Юрта	—	—	
Ведана	—	—	
Сунженски управлени	8	21	
Сунженски	14	24	
Г. Магдалби	7	27	
Насарен	3	15	
Первомайски	—	10	

ШИЙ ХАННАХЬА ДІАДУВРГДА ВАЙ ГУРАХЬА ДУВ ЯЛАТАШ

Юрта боахам ланхье аьнна яь КПСС ЦК мартовски Пленума решени кхоачашье боккха болх баь вай республика колхозашен совхозашен.

Хувькам баьхан лавтабеча кьовсама хьаьлара этап йнстеланай. Гурахьа дийна ялаташ хьаьла хьаьлола ка бола культураш чуйчай. Еригана республике соахьарчул дукха а дикагІа хьаькхаш укх. Кхъаста дика хьаькхаш гурахьа дув кІа дика хувькаьлаьла № 15 йолча Грозненский шурый совхоза кхъахьгамхоша, 3642 гектар хулача лавтан хлара гектара тла 27,5 центнер ялат доакхара цар «Надтеречни», Гудермеский района «Дружба», «Шалинский» совхозаша, Курчалой района Ленина церахча, Сунженский района «Победа» колхозаша, кхы дукхача боахамаша юкьера лархлала хлара гектара тла 22 центнергара 27 центнергара кхаччалца гурахьа дув кІа доакхара.

Цхъа баьхан доацаш хиннадац укх, толамаш, чоагІагІа кхъаьгаш, длаийнача культурашта нийса а ший ханнахья а гулакш деш хьаьннина да укх. 1963 шера республика еригача колхозашен совхозашен гурахьа дув ялат дика хувьктайтара дикагІа дукх а боахамни опыташара толамаша лар кьаьстаде а из юрта боахама берригача кхъахьгамхоша длакхачи-та а деа.

Вай республика почвенно-климатически хьаьлаш торо хуйит, лертгІа гулакш дийа, массанахья а гурахьа юш йола культураш дика хувьктайтара, дукхаш лоамнашара лавташара длаийкхача. Цига догІаш дукха

хул, лавта йоакха мистал йолаш да, из чоагІа ІагІа ка болча культураш-та.

Вай республике леладара эггара толамаша да Безостая-І яхача ІагІа (лоаман зонгара длаийкхача). Цул совгІа из кхъаьча хана Іа а дикаь, е фийгаш канашара Іа а лелат цул, из, хьаьн долаш ца дойташ чушчул из, боаь а маьж а дика хул цох.

Безостая-І яхача кІах доала гІа-лат да из нийлха тІадолаш хилар, цудуха вокх кІах 8—10 процент дукхагІа дладе деа. Нагахь санна боахаме Безостая-І длауш фу деце е кизига дал, укх гурахьа дладуьча дерригача кІах цо 80—90 процент лоаьаргдолаш дладе из лалашде деа.

Гурахьа длабуьча маькха толамаша гІа дола тайпа да Тирка йнстерца, Централни, лоамнашара зонашта Дагестански яхар, хьаьта Тиркал дехьарча зонан хий дехьарча лавта Крснодар яхар, хий ца дехьарча — Моздокски. Царел совгІа, лоаман зона дика хувьк Тагінски 395 яхар а. Гурахьа дувча рожа дикагІа дола тайпаш да Тарашанская 2-н Бурун-наия.

ГУРАХЬА ДУВЧА ЯЛАТАЛ ХЬАХЬА ЮВ КУЛЬТУРАШ

Гурахьа дувча ялатал хьаьла длае дика а вай республике мошача доакхара хьаькхгархилоаш длауш хьаькхаш, зернобообовни влашагІаьна ви-

ко-злаковни культураш, свекла, гудуаргаш.

Кхъаьра дукха ха эва культураш (хьаькхаш свекла) длаийнча укх моша йоллаш чузгархилоа а хьаькхаш гудуаргаш йола хьаькхаш длаийнча дладе деа гурахьа дув кІа, лавта шекара свекла длаийнча лавта хьаькхаш а из чуйча мукьа-дакхьа деа, ший ханнахья лавта кийчде йнш хургІолаш.

Цхъан лавта влаштта шозанел дукхагІа дладе мегаргІац гурахьа дув ялат. Кхы дукхагІа хана из длаийнча лавта яьх дерз, ялата лазараш хул, цуна се ду саловаша хламаш хьаьхул цхъаьца длаийнча ялат хІаьл хулаш моттигаш а нийсул.

ЛАВТА КИЙЧДАР

Гурахьа дув ялат дладера ханаш цуна лавта кийчдара системн кул хьаькхаш длаийнча хиннача культу-рага хьаькхаш хила еза. Эггара хьаьла кийчду влашагІаьна вико-злаковни гурахьа юви культураш чуйча лавта, Ах пар беш лавта ахара системн ба из болх. Гурахьа дув ялат дла-дургІолац лавта хинна культура чу-эцара тлехьа 23—25 сантиметр цІоарга аха деа лавта пхьаь-даь йолча нохараша, ку гІа лавта цаьна доакхгаргдола маькха а боакхаш.

Хьаьлара култивация 10—12 санти-метри шоллагІаьр 7—8 сантиметри кІоарга йнча бакьаьха а.

Ах пар беш лавта аьлча тІоадал-Іара, из лорара, длаийнар хувь-

кьаргдолаш лавта тоадара микроор-ганизмаша чоагІа болх бара эша хьаьлаш хьаьхул, осар, цуна цхъана длаийнчац эггара йоакххала моа-гІа йола гумай дикагІа длаьоакххала.

Гудуаргаш хьаькхаш длаийнча хинна лавта гурахьа ялат дладера кийчде хала да, хлана аьлча длаьча хала йола юкхаш юкхеш укх чуйнча-чул тлехьагІа. Пхьаьш йолча нохараша из лавта кІоарга аха а из хьаьхала юкхеш ценде а деа. Сунженски, Грозненски, кхы дукхача районий дикагІа долча боахамаша де-ча тайпара ахале хьаьла 2—3 аргаьт влаштлехьа-тлехьа йолаш дикаш то-кхъа еза укх культураш чуйнчаца лавта.

Лавта дикагІа оахалургдолаш бо-бови культураш шекара свеклан чу-йнчацул тлехьагІа царех кхай тІа юсача йохарх лавта ценде деа. Шекара свекла тІа хинна лавта свеклаь харшаш пхоргІа хургдолаш аьхача бакьаьха да. Шенача парана а хлама длае беча парана а лархлала аьха лавта гурахьа дув ялат дладелца осараш ценен хан-ханна хьа култивация еш а маькха тоакхбеш а, цаьна даькхаш лоттаде деа.

Вай республика дукха лавташ осар долаш, лавар кийттен, дла-ийнчаца се ду дийна хламаш йолаш хиларх лавта. КІоарга аха деа. Бол кІоарга кІагІа баькхаша ма-ра оасара ги а лавтан тІера тІоа а кІоарга лавташ чубихиталургац.

ГУРАХЬА УДОБРЕНЕШ ЯКХАР

Удобреш яккхача гурахьа дийна ялат дукха дикагІа хувьк. Кхъаста дикагІа хул гурахьа дув кІа из дика. Гудермеский района «Дружба» яхача, Урус-Мартана района «Горец» яхача совхозиз а кхыча дукхача боа-хамни а сортоучасткашча яьча дук-хача опыташ хьаькхаш гурахьа дув ялат удобрешеш яккхача лавта укх а яккхача хувькчул 5 процентгара 15 процентгара кхаччалца дукхагІа хувь-кхаш хилар.

Вай республикерча хьаьлашча гурахьа ялат дувча гектара тла лерхлаш 2,5—3 центнер суперфосфат йнлаа еза, хьа

